

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев 8958/2024
11.07.2024. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Бранислава Босиљковића, председника већа, Бранке Дражић, Драгане Бољевић, Весне Станковић и Зорице Булајић, чланова већа, у парници тужиље АА из ..., чији је пуномоћник Олга Вукосављевић адвокат из ..., против тужене Републике Србије - Привредни суд у Београду, коју заступа Државно правобранилаштво са седиштем у Београду, Одељење у Краљеву, ради накнаде штете, одлучујући о ревизији тужиље изјављеној против пресуде Вишег суда у Чачку Гжрр 113/23 од 01.12.2023. године, на седници одржаној 11.07.2024. године, донео је

ПРЕСУДУ

ДОЗВОЉАВА СЕ одлучивање о посебној ревизији тужиље изјављеној против одлука садржаних у другом и трећем ставу изреке пресуде Вишег суда у Чачку Гжрр 113/23 од 01.12.2023. године.

Усваја се ревизија тужиље и **ПРЕИНАЧАВА** пресуда Вишег суда у Чачку Гжрр 113/23 од 01.12.2023. године у ставу другом и трећем изреке, тако што се одбија жалба тужене и **ПОТВРЂУЈЕ** пресуда Основног суда у Чачку Прр1 22/22 од 22.12.2022. године у ставу првом и трећем изреке, и одбија захтев тужене за накнаду трошкова жалбеног поступка.

НЕ ДОЗВОЉАВА СЕ одлучивање о посебној ревизији тужиље изјављеној против одлуке садржане у ставу првом изреке пресуде Вишег суда у Чачку Гжрр 113/23 од 01.12.2023. године.

ОДБАЦУЈЕ СЕ као недозвољена ревизија тужиље изјављена против одлуке садржане у ставу првом изреке пресуде Вишег суда у Чачку Гжрр 113/23 од 01.12.2023. године.

Обавезује се тужена да накнади тужиљи трошкове ревизијског поступка од 18.000,00 динара у року од 15 дана од достављања ове пресуде.

Образложење

Пресудом Основног суда у Чачку Прр1 22/22 од 22.12.2022. године, ставом првим изреке, делимично је усвојен тужбени захтев и обавезана тужена да накнади тужиљи имовинску штету од 12.717,47 динара због повреде права на суђење у разумном року са законском затезном каматом од подношења тужбе 17.05.2022. године до исплате. Ставом другим изреке, одбијен је тужбени захтев за исплату законске затезну камате на досуђени износ за период од 03.01.2002. до 16.05.2022. године. Ставом трећим изреке,

обавезана је тужена да накнади тужили трошкове парничног поступка од 42.000,00 динара са законском затезном каматом од извршности пресуде до исплате.

Означена првостепена пресуда је пресудом Вишег суда у Чачку Гжрр 113/23 од 01.12.2023. године потврђена у ставу другом изреке, а жалба тужиле одбијена (став први изреке другостепене пресуде), преиначена по жалби тужене у ставовима првом и трећем изреке, тако што је тужбени захтев одбијен а одлучено да свака странка сноси своје трошкове поступка (став други изреке) и обавезана тужила да накнади туженој трошкове жалбеног поступка од 18.000,00 динара са законском затезном каматом од извршности пресуде до исплате (став трећи изреке).

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужила је, због погрешне примене материјалног права, благовремено изјавила ревизију са предлогом да се о ревизији одлучи као о изузетно дозвољеној (посебна ревизија) применом члана 404. Закона о парничном поступку.

Посебна ревизија је, у смислу члана 404. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“, бр. 72/11, 49/13-УС, 74/13-УС, 55/14, 87/18, 18/20, 10/23 – у даљем тексту: ЗПП) изузетно правно средство које се, због погрешне примене материјалног права, може изјавити против другостепене пресуде која се не би могла побијати ревизијом. О дозвољености посебне ревизије одлучује Врховни суд, ценећи потребу одлучивања о том правном средству због разматрања правних питања од општег интереса или у интересу равноправности грађана, уједначавања судске праксе или новог тумачења права.

Посебна ревизија којом тужила оспорава део другостепене одлуке којим је првостепена одлука преиначена и тужбени захтев одбијен је изузетно дозвољена, с обзиром на то да је у сличној чињеничној и правној ситуацији донето више пресуда којима је усвојен истоврсни тужбени захтев, због чега је одлучено као у првом ставу изреке, на основу члана 404. став 2. ЗПП.

Врховни суд је испитао побијану пресуду у смислу члана 408. ЗПП и утврдио да је ревизија тужиле делимично основана.

У спроведеном поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, тужила је била у радном односу код „Југобанке“ а.д. Београд, над којом је решењем Трговинског суда у Београду Ст 22/02 (садашњи број Ст 59/10) од 03.01.2002. године отворен поступак стечаја, у коме је тужили утврђено потраживање од 12.717,47 динара на име неисплаћене зараде, са обрачунатом каматом закључно са 30.06.2013. године, које тужили још није исплаћено. Повреда тужилиног права на суђење у разумном року у означеном поступку утврђена је решењем Привредног суда у Београду број 5 Р4 Ст. 1982/2021 од 18.05.2021. године. Југобанка је пословала капиталом у већинском власништву државе и друштвених и државних предузећа, што значи да је банка била под контролом државе до почетка санације (05.07.2001. године), када су њене дотадашње акције проглашене ништавим и издате нове, које је све купила савезна Агенција за осигурање депозита и санацију банака, те је као оснивач Југобанке а.д. Београд године уписана та агенција од

05.07.2001. године, а од 05.07.2005. године њена правна следбеница - Агенција за осигурање депозита.

Полазећи од тако утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је применом члана 31. Закона о заштити права на суђење у разумном року закључио да је тужена одговорна за имовинску штету проузроковану тужили повредом права на суђење у разумном року, коју тужила није наплатила без своје кривице.

Другостепени суд налази да одговорности тужене нема, с обзиром да стечајни дужник (Југобанка а.д. у стечају) пословао акцијским, а не већински друштвеним односно државним капиталом, због чега је преиначио првостепену одлуку у погледу главног дуга и одбио тужбени захтев.

Није правилан закључак другостепеног суда да тужена није објективно одговорна да накнади имовинску штету тужили због повреде права на суђење у разумном року.

Правна лица (агенције) која су од 2001. године до данас уписана као оснивачи Југобанке а.д. у стечају (савезна и републичка агенција) основана су у складу са Законом о Агенцији за осигурање депозита, санацију, стечај и ликвидацију банака („Службени лист СФРЈ“, бр. 84/89, 63/90, 20/91, „Службени лист СРЈ“ 53/01, „Службени гласник РС“, број 61/05), односно Законом о Агенцији за осигурање депозита („Службени гласник РС“, бр. 61/05, 116/08, 91/10) и важећим истоименим законом („Службени гласник РС“, бр. 14/15, 51/17) као специјализоване финансијске организације које, између осталог, обезбеђују финансијску подршку банкама и обављају функцију администратора банке у складу са законом којим се уређује стечај и ликвидација банака и друштава за осигурање; чије органе управљања именује и разрешава Влада и чија се средства за пословање обезбеђују, између осталог, из буџета Републике Србије.

Имајући у виду да су ингеренције управљања и руковођења Југобанком а.д. биле под контролом државе, како до 05.07.2001. године, тако и после тога јер су прешле у надлежност правног лица чије органе именује Република Србија, та банка није била институционално и пословно независна од тужене државе. Такав закључак почива на правном ставу какав је изражен у одлукама Европског суда за људска права, између осталог и: Мукхајленку и други против Украјине, број 35091/02, ст. 43-46; Кооператива Агрикола Слобозја – Нханесеи против Молдавије, број 39745/02, ст. 17-19; Јершова против Русије, број 1387/04, ст. 54-63; Котов против Русије, број 54522/00, ст. 92-107; Алишић и други против Босне и Херцеговине, Хрватске, Србије, Словеније и Бивше Југословенске Републике Македоније, број 60642/08, пресуда Великог већа од 16.07.2014, став 114, користећи неколико критеријума на основу којих оцењује да ли предузеће (па и банка) ужива довољну институционалну и оперативну независност од државе, који се користе за утврђивање стварне одговорности државе за дугове сличне овом у конкретном случају: правни статус предузећа (према јавном или приватном праву); природа његове делатности (јавна функција или редован трговински посао); контекст његовог рада (као што је монопол и строго контролисани послови); његова институционална независност (обим државног власништва) и његова оперативна независност – обим државног надзора и управе.

Према пракси Европског суда за људска права и Уставног суда, коју прихватају и редовни судови, тужена држава одговара за материјалну штету насталу због потпуног или делимичног неизвршења правноснажних и извршних судских одлука, односно у

стечају утврђених потраживања запослених из радног односа која су без њихове кривице остала неизвршена и у поступку стечаја вођеном против стечајног дужника са већинским друштвеним или државним капиталом, односно стечајног дужника који не ужива довољну институционалну и оперативну независност од државе, уз услов да је претходно утврђена повреда права на суђење у разумном року.

С обзиром на изложено, одлучено је као у другом ставу изреке, на основу члана 416. ЗПП.

Применом одредаба члана 404. ЗПП, Врховни суд је испитао дозвољеност тужилине посебне ревизије изјављене против одлуке садржане у ставу првом изреке другостепене пресуде којим је одбијена је жалба тужиле и потврђен став други изреке првостепене пресуде о одбијању тужбеног захтева за законску затезну камату на досуђени износ накнаде имовинске штете од отварања стечајног поступка 03.01.2002. до утужења у овом поступку.

У том делу је правноснажном пресудом одлучено о праву тужиле на законску затезну камату пре утужења на тражени износ накнаде имовинске штете због повреде права на суђење у разумном року у поступку стечаја дужника са већинским друштвеним или државним капиталом, односно стечајног дужника који не ужива довољну институционалну и оперативну независност од државе, уз примену материјалног права које је у складу са правним схватањем израженим у одлукама овог суда којима је одлучивано о истоветним захтевима са истим или сличним чињеничним стањем и правним основом. Из тих разлога, нема места одлучивању о посебној ревизији тужиле ради уједначавања судске праксе или новог тумачења права. С обзиром да у овом спору нема ни правних питања од општег интереса или у интересу равноправности грађана, то је на основу члана 404. ЗПП, одлучено као у трећем ставу изреке.

Ревизија против другостепене пресуде у потврђујућем делу у погледу одлуке о камати за период пре утужења није дозвољена ни у смислу члана 410. став 2. тачка 5. ЗПП којим је прописано да је ревизија недозвољена ако је изјављена против пресуде против које по закону не може да се поднесе (члан 403. став 1. и 3), осим из члана 404. овог закона. Ово стога што је за право на изјављивање ревизије, сагласно члану 28. ЗПП, меродавна само висина главног захтева, а не и споредног тражења (захтева за камату), а у конкретном случају главни захтев се односи на потраживање у новцу које очигледно не прелази динарску противвредност 3.000 евра, те се ради о спору мале вредности у коме ревизија није дозвољена, сагласно члану 479. став 6. ЗПП. Због тога је, на основу члана 413. ЗПП, одлучено је као у ставу четвртом изреке.

У складу са стављеним захтевом, о трошковима поступка одлучено је на основу члана 165. став 2. у вези с чл. 153. став 1. и 154. став 2. ЗПП и Тарифом о наградама и накнадама трошкова за рад адвоката, с обзиром да је тужилца успела са својим захтевом, те јој припада накнада трошкова за састав правних лекова.

**Председник већа - судија
Бранислав Босиљковић, с.р.**

За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић